

AVRAM IANCU - 200!

Cetatea Cavalerilor

Coordonator: Corneliu Dr. Constantin MOSINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio
Editura Tipo MC, Oradea, 2020

Nr.8(48/august 2024)

Corneliu Botez, acțiuni și manifestări culturale dedicate lui M.Eminescu

Ing. Nicolae IOSUB

Corneliu Botez (1870-1928), s-a născut la Botoșani pe 2 iunie 1870, a urmat cursurile gimnaziale în Botoșani și a luat licența în drept la București în anul 1891. Corneliu Botez a lucrat ca magistrat la Botoșani în perioada 1895- 1900.

A fost membru al „Institutului social român” și președintele secției juridice din acest institut și președintele secției juridice la „Institutul de Știință Administrativă”. Între anii 1919- 1920 a fost secretar general în Ministerul Justiției.

Magistratul Corneliu Botez, s-a afirmat ca un remarcabil jurist, cu o cultură vastă, care l-a făcut pe Iorga să afirme: „Din studentul aprins, pasionat de Eminescu, s-a dezvoltat, la Corneliu Botez, un magistrat care era numai știință și conștiință”.

S-a afirmat ca poet, publicând volumul de „**Poesii**” în anul 1893, unde publică și propria sa poezie - „Lui Eminescu”. A fost prezent în presa botoșăneană: *Cugetarea, Revista Ateneului din Botoșani, Moldova, Steagul* etc. A scris primul studiu dedicat lui Eminescu, în anul 1889, care a fost publicat în ziarul „România Liberă”.

La Botoșani, și-a făcut simțită prezența la sfârșit de secol XIX și început de secol XX, afirmându-se și ca vicepreședinte al *Ateneului Roman* din Botoșani. O altă perioadă a vieții – ultima – o petrece ca magistrat la Galați.

A fost căsătorit cu poeta de mare sensibilitate, Calypso Botez, mereu animată de cauza mișcării feministe.

Ca înalt demnitar în justiție, Corneliu Botez a instrumentat, în anul 1919, procesul colaboraționiștilor în timpul ocupației germane, printre care și Tudor Arghezi și Ioan Slavici, ce vor fi condamnați și grațiați de Regele Ferdinand.

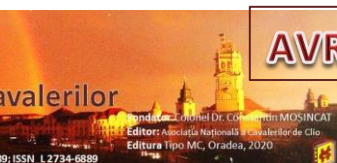
După anul 1918, Corneliu Botez va lucra, ca membru în *Comitetul legislativ*, la unificarea legislației României Mari. A fost consilier la Înalta Curte de Casație din București, în timpul războiului de întregire.

Corneliu Botez a fost un mare admirator a lui Mihai Eminescu, s-a afirmat ca **eminescolog**, fiind mereu în căutarea unor documente și date noi despre viața și opera poetului, atât în perioada cât a trăit la Botoșani, cât și în perioada de activitate ca magistrat la Galați, fiind în fruntea inițiativelor de omagiere a poetului.

Magistratul a cules date despre familia poetului, stând de vorbă cu oamenii din Dumbrăveni și Ipotești, așa după cum se observă dintr-o scrisoare a soției sale, Calypso Botez, către Gh. T. Kirileanu, din 11 decembrie 1903: „*Cred că numărul paginilor ce-ți trimite bărbatul meu asupra vieții lui Eminescu și-e destulă dovadă despre plăcerea cu care ne interesăm asupra acestor date... Bărbatul meu de vre-o două săptămâni a spus primarilor din Dumbrăveni și Ipotești să-i caute și să-i aducă la noi pe toți moșnegii ce știu ceva despre Eminescu și familia lui... Mai rămâne să căpătăm și actul de naștere sau botez al poetului. A spus Corneliu primarului să-l caute numaidecât și el, primarul, crede sigur că ni-l va procura, fiindcă are condicile de pe la 1850*”.

Magistratul botoșănean Corneliu Botez, se deplasează personal la Dumbrăveni, în anul 1903, ca să lămurească dilema nașterii lui Eminescu în această comună și consemnează: „*Am întrebat oameni bătrâni din Dumbrăveni. Și am constatat că Eminescu nici nu era născut în timpul când familia sa viețuia în Dumbrăveni. Poetul Eminescu este chiar necunoscut acestor bătrâni care n-au cunoscut decât pe frații mai mari ai acestuia, născuți în Dumbrăveni*” (Volumul *Omagiu lui Eminescu*- 1909).

Corneliu Botez a mers la biserica Ospenia, unde a fost botezat poetul, dar preotul Dimitrie Stamati, fiul lui Ion Stamati care-l botezase pe Eminescu, îl îndrumă la primărie „că mitricele de născuți și botezați- în care ar fi înscrisă nașterea poetului Eminescu- nu se mai găsesc în posesia zisei biserici fiind de mulți ani transportate dimpreună cu ale tuturor bisericilor din județ, la oficiul Primăriei Botoșani, că nu el e acela care a botezat pe poet, ci tatăl său economul Ion Stamati, care era și duhovnicul familiei Eminescu”. Preotul Dimitrie asistase în calitate de diacon la botez. La Primărie Corneliu Botez găsește „Registrul pentru naștere și botez pe anul 1850” și găsește la nr.3 înregistrarea nașterii poetului, la „15 Ghenarie 1850 și a fost botezat la 21 Ghenarie același an, din părinții: Gheorghe Eminovici, căminar și soția sa Ralu, căminăreasă, proprietari. Naș a fost Vasile Iurașcu, stolnic și Ioan Iconomul, preotul ce l-a botezat”.

AVRAM IANCU - 200!

Magistratul solicită primăriei o copie după actul de naștere, pe care îl reproduce în Albumul „Omagiul lui Eminescu” din 1909. Actul a fost eliberat sub nr.30735, 1903, Noiembrie 27, grefier Calino (*Unde s-a născut poetul Eminescu*- Corneliu Botez, revista „Mihail Eminescu” Iași, I, nr.6, 1 martie 1904, p. 76- 78).

Corneliu Botez a fost președintele Societății „Generația viitoare” din București și în această calitate ia inițiativa realizării unui bust a lui Mihai Eminescu la Ateneul Român. El s-a îngrijit de executarea acestui bust din ghips lui Eminescu, în anul 1889, pe când era student la drept. Autorul bustului a fost sculptorul Filip Marinescu, iar banii au fost adunați de studenții grupați în jurul revistei *România Literară*.

Pentru strângerea fondurilor el a organizat un festival la teatrul *Dacia*, în seara zilei de 10 noiembrie 1889, având în program: „1. Cuvântarea subsemnatului asupra vieții poetului, 2. Comedia *Noblețea și poporul* de Moliere, jucată de domnul Moru cu concursul altor artiști.

Subsemnatul a mai întocmit o broșură ocazională, prin care făceam apologia poetului, care s-a vândut, de asemenea, pentru acoperirea cheltuielilor bustului. Am predat acest bust, prinos modest a celor mai calde simțăminte dezvăluite în sufletele curate ale unor tineri, Ateneului Român, în persoana președintelui său C. Exarcu” (Corneliu Botez- *Busturile poetului Eminescu*- 16 iunie 2009, în *Omagiul lui Mihail Eminescu*, 1909).

În „Cuvântarea ținută la desvălirea bustului lui Eminescu”, Corneliu Botez spunea: „Revista «Generațiunea Viitoare» își aduce, fidelă memoriei ilustrului poet și apururea recunoscătoare lui, un semn slab din dragostea și admirațiunea ce i-o poartă, aducând înaintea ochilor Domniilor-Voastre, precum am ținut la început, bustul lui de două ori mărimea naturală executat de mâna talentată a sculptorului Marinescu. Dându-și toate ostenele pentru acest sfânt scop, e fericită astăzi c’ă isbutit, doritoare de-a-i vedea mai repede o statue, un monument (...) și aceasta nu numai în București, ci în toată țara, pentru poetul care pe cât de mare este, pe atâta se cade să fie și de popular” („Generațiunea Viitoare”, noiembrie, 1889, p. 36).

Inițiativa înălțării bustului de la Ateneu aparținea Comitetului Societății „România Literară”, al cărei președinte de onoare era Vasile Alecsandri, și era publicată în numărul din iulie-august 1889 a revistei „România Literară”.

Adiacent carierei sale de magistrat, Corneliu V. Botez a ales să fie și redactor al *Croniceii săptămânale* a ziarului gălățean *Poșta*, mergând până într-acolo încât a și editat un volum de poezii în anul 1893.

În 1889, se instituie un Comitet studentesc la Ploiești, din studenți ieșeni și bucureșteni, care hotărăște să se adune bani prin colectă publică în scopul ridicării unei statui a lui Mihai Eminescu la Botoșani. Corneliu Botez este cel care lansează și de data aceasta listele de subscripție. Deducem că tinerețea sa studențească este legată strâns de ridicarea unor statui lui M. Eminescu.

După moartea lui Mihai Eminescu, ziarul gălățean *Poșta*, din 4 iulie 1889, anunță cititorii că: „Cunoscutul nostru cronicar săptămânal, d. Corneliu Botez, a făcut un studiu critic asupra scrierilor marelui Eminescu. Venitul broșurii se va întrebuița pentru statuia ce se va ridica marelui poet. Tot în scopul acesta, (revista) *România literară* a decis să deschidă liste de subscripții”. Însuși Corneliu Botez, mărturisește că a elaborat „o broșură ocazională, care s-a vândut, de asemenea, pentru acoperirea cheltuielilor bustului”. Este vorba de bustul lui Mihai Eminescu, realizat la inițiativa studenților din Iași și București, inaugurat la Botoșani, pe 11 septembrie 1889.

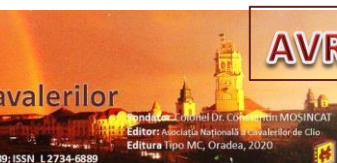
Broșura cu textul lui Corneliu Botez, a apărut în revista *România literară*, nr. 7-8 din iulie- august 1889, descoperită și prezentată de Marius Pop, în *Luceafărul*, din 15 iulie 1889.

Broșura scrisă de Corneliu Botez, cuprinde cinci capitole, cu informații culese „din gura oamenilor și ziare”, intitulate: *Scrierile lui Eminescu*, *Poeziile de dragoste*, *Tablouri*, *Filosofia lui*, *Limba, forma și gramatica lui Eminescu*.

În concluzia studiului său, Corneliu Botez arată că prin dispariția tragică a poetului Mihai Eminescu „literatura română suferă o ireparabilă pierdere, comparată cu o eclipsă completă”.

Preocuparea lui Corneliu Botez de viața, activitatea și opera lui Mihai Eminescu s-a datorat și faptului că magistratul a fost botoșănean de origine, lucrând o perioadă la Botoșani (1895-1900), cunoscând foarte bine locurile copilăriei poetului.

Un text nesemnat, păstrat în Fondul Documentar Ipotești, conține date referitoare la apariția primului ziar „Eminescu” (Botoșani, 1890). Ziarul a fost editat cu prilejul dezvelirii bustului poetului; iar

AVRAM IANCU - 200!

Nr.8(48/august 2024)

manuscrisul de la Ipotești detaliază cuprinsul acestuia: „Cu prilejul dezvălirei bustului lui Eminescu în Botoșani ziaristii, cari au însoțit studenții la această serbare a lor, au scos un număr festiv: „**Eminescu, ziar comemorativ Septembrie 1890**”. Acest număr cuprinde: Glossa, poezie de M. Eminescu. – Necrolog lui Eminescu de B.P. Hășdeu, Lui Eminescu, poezie de Vlăhuță. – Geniu și nefericire poezie de N. Beldiceanu, – Poetul Eminescu critica de T. Maiorescu, Lui... X poezie de Veronica Micle, – In Nirvana de I.L. Caragiale, – Doina lui Eminescu, Mai am un singur dor, de Eminescu, – Poeziile Sonet și Melancolie de E. cu critic de I. Gherea, – E. și critica de I. Gherea, și o biografie a lui E. iscălită L. precum și notițe bibliografice.

Dintre acestea se disting: necrologul de Hășdeu, Nirvana, unde Caragiale istorisește cum l[-]a cunoscut pe E., afară de poeziile lui E. iarăș bineînțele. Reproducem însă aice pentru volumul festiv schița biografică a lui L”, text publicat de muzeografa Lucica Țurcanu, de la Memorialul „Mihai Eminescu” de la Ipotești.

Cele mai importante acțiuni, pentru omagierea marelui poet, Mihai Eminescu, inițiate și organizate de Corneliu Botez, au fost: comemorarea lui Eminescu, la 20 de ani de la moarte, în 1909 și ridicarea statuii de marmură a poetului la Galați, pentru care magistratul a depus un mare efort organizatoric și material, fiind un exemplu pentru întreaga țară.

La 19 martie 1909, la 20 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, Corneliu V. Botez a constituit la Galați un comitet de inițiativă, format din intelectuali de frunte și lansează în presă un apel ca „cel mai mare și iubit poet național”, să fie comemorat în întreaga țară, deoarece este „sărbătoarea cea mai înălțătoare a gândirii și simțirii neamului nostru” (*Dunărea de jos*, nr.9, mai 1909). Din acest comitet făceau parte: poetul Constantin Buzdugan, prozatorul Jean Bart, dramaturgul George Orleanu, criticul literar Henric Sanielevici, juristul Constantin Hamangiu, economistul Grigore Trancu-Iași, profesorii Grigore Forțu, Constantin Calmuschi, August Frățilă și alții.

Festivalul eminescian s-a desfășurat pe 16 iunie 1909 la Galați, unde, Nicolae Alexandrescu și Constantin Rădulescu-Motru au evocat personalitatea marelui poet. În continuare s-au prezentat recitaluri literar- muzicale, susținute de artiștii State Dragomir și Lucia Cosma, concerte vocal-instrumentale prezentate de elevi, poemul dramatic *Sărmanul Dionis*, adaptare scenică de Jean Bart, George Orleanu și Constantin Calmuschi, după nuvela lui Eminescu, comedia *Lais* de Emil Augier, traducere de Eminescu, în interpretarea actorilor de la Teatrul Național din București: Maria Filotti, Vasile Leonescu, Alexandru Atanasiu, Maria Fărcășanu și alții.

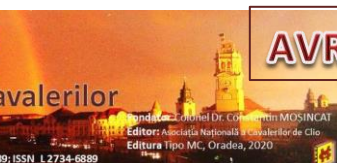
Cu prilejul acestui important eveniment, s-a realizat primul album dedicat lui Mihai Eminescu, la care au contribuit multe personalități care l-au cunoscut pe Mihai Eminescu, cu un cuvânt înainte a lui A.D. Xenopol, prietenul poetului.

Corneliu Botez a purtat cu Matei Eminescu o bogată corespondență, în 1909, pentru documentarea, în vederea editării cărții- album „**Omagiu lui Mihai Eminescu**”, volum apărut la 20 de ani de la moartea poetului. Corneliu Botez a publicat un studiu cu titlul „Viața și opera lui Mihai Eminescu”, în care mai semnează Titu Maiorescu, Constantin Dobrogeanu - Gherea, I.L. Caragiale, Alexandru Vlahuță, Matei Eminescu, C. Calmuschi și alții, continuând activitatea lui Gh. Kirileanu cu care a avut strânse legături. Încă de pe băncile liceului și apoi ca student, apologet a lui Eminescu, a scris o schiță despre poet, o elegie și un articol la moartea poetului.

Comitetul de organizare a comemorării poetului Mihai Eminescu din Galați, a hotărât baterea unei medalii cu diametrul de 40 mm, cu chipul poetului, și o strofă din poezia „La steaua”. La Galați, comemorarea poetului s-a făcut duminică 14 iunie 1909, cu un parastas la catedrală și un festival artistic. La festivități au luat parte: Constantin C. Arion, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice în guvernul Petre. P. Carp, Nicolae Iorga, D. Anghel, D. Zamfirescu, Al. Davila, care a ținut o alocuțiune, și alții. Bani adunați s-au folosit la ridicarea unei statuii poetului.

Corneliu Botez a luat inițiativa ridicării statuii lui Eminescu din municipiul Galați, realizată de Frederikc Storch, dezvelită la 16 octombrie 1911, trimițând liste de subscriere în toată țara.

Manifestările de la dezvelirea statuii lui Eminescu, situată în Parcul Municipal, s-au desfășurat pe 16 octombrie, la eveniment fiind prezente personalități marcante din sfera literaturii, moment în care s-a redactat și *Actul comemorativ la dezvelirea monumentului lui Mihai Eminescu la Galați*. Pe acest act s-au semnat nume cu rezonanță în sfera culturală, precum Ion Minulescu, Mihail Sadoveanu, Duiliu Zamfirescu, Corneliu Moldovan, Emil Gârleanu, sculptorul Frederic Storck, actrița care a dat numele teatrului din Brăila, Maria Filotti, dar și marele istoric Nicolae Iorga.

AVRAM IANCU - 200!

Nr.8(48/august 2024)

La dezvelirea statuii lui Mihai Eminescu de la Galați, magistratul Corneliu Botez a spus în cuvântul său: „Dacă pururea, înaintea chipului tău eternizat în marmură, frații tăi din toate ținuturile românești pe care le-au cutreierat cu atâta drag, veni-vor, pribege visător, tot mai mulți, ca să se prosterne și să-și rezerve tot ce e nobil, românesc și bun din curăția și belșugul sufletelor lor. În gândul și cuprinderea noastră sufletească, vei crește și te vei înălța din ce în ce mai falnic, iar aici, la țărnul Dunării bătrâne, ți-ai sorocit să fii pe veci veghe neclintită a aspirațiunilor neamului, pe care l-ai cântat și iubit atât de mult”.

La manifestare a luat parte și Nicolae Iorga, delegatul „Ligii Culturale” care a spus: „Astăzi, o putem spune cu mândrie, tot câmpul vieții naționale și în tot cuprinsul pământului locuit de români, aducem închinare de recunoscători urmași, de continuatori prin fapte rodnice ale gândului înalt, lui Mihai Eminescu, om mare al nației, ceea ce este poate mai mult și decât un așa genial poet”.

Ministrul Instrucțiunii și Cultelor, C. Arion, a subliniat genialitatea și românitatea lui Eminescu: „Tot ce a gândit și a scris Eminescu este românesc, căci felul gândirii lui este românesc. Nimeni ca dânsul nu a știut să redea privirii noastre frumusețea codrului bătut de gânduri, să adune în ochii cumiți ai iubitei poveștile noastre bătrânești, să ne fure mintea la auzul buciului îndepărtat – sunând dulce, sunând greu, - să ne facă să tresărim de mândrie la vuietul vitejiei românești”.

Horia Petra- Petrescu, mesagerul Societății pentru Fond de Teatru Român din Sibiu, a spus: „Ne plecăm capul în fața statuii lui Eminescu care reprezintă pe acest Prometeu al vieții noastre intelectuale, al acestui Prometeu care a fost înlănțuit de Atlasul vieții noastre și și-a răscumpărat gloria nemuririi, dându-și viața, zbuțimul unei vieți pentru idealul național”.

Multe publicații din țară au laudat inițiativa gălățenilor: „Fapta gălățenilor este un semn de biruință al vremii celei nouă în viața noastră publică. Însuflețirea de care dânsii au trezit-o în straturile sociale, în toate ținuturile românești, adevărate o dată mai mult cât de puternică a devenit, după eforturile atâtor generații, conștiința unității sufletești a românilor de pretutindeni” (*Flacăra*, 22 octombrie 1911).

De la Corneliu Botez ne-a rămas o corespondență bogată, ce cuprinde peste 60 de scrisori de la personalități de seamă: A.D. Xenopol, Ion Scurtu, Ilarie Chendi, Horia Petra- Petrescu, Barbu Lăzăreanu, Alexandru Vlahuță, Grigore Goilav, Nicolae Iorga, G. Teodorescu- Kirileanu, George Coșbuc, Octavian Goga, de la Matei Eminescu, fratele poetului, aflate la Biblioteca V.A Urechea din Galați și incluse în volumul *Eminescu – luceafăr în timp (Mărturii și documente gălățene)*, rămas în manuscris.

Legăturile lui cu numele lui Mihai Eminescu sunt puține, dar importante. La moartea poetului publică o poezie, „Lui Eminescu” (*România literară*, București, iul-aug.1889, p. 194-195) – pe care o va relua în volumul propriu „Poezii”, 1893 (București, Tipografia Dor. P. Cucu). Tot în *România literară* are o intervenție despre epigrama lui Macedonski, din 1883 prin care era vizat Mihai Eminescu – intrând, astfel, în corul larg al acelor care imediat după moartea lui Eminescu în balamuc și-au adus aminte de primul care i-ar fi denunțat public nebunia.

Corneliu Botez poate fi numit, fără tăgadă, inițiatorul campaniei de omagiere a celui supranumit poetul național, Mihai Eminescu. El a reușit să găsească la Botoșani, actul oficial de naștere a poetului – *Mitrica pentru nașteri și botezuri* – după care a făcut o copie, prezentată în *Albumul comemorativ* și a realizat bustul lui Eminescu de la Galați și a doua medalie dedicată poetului.

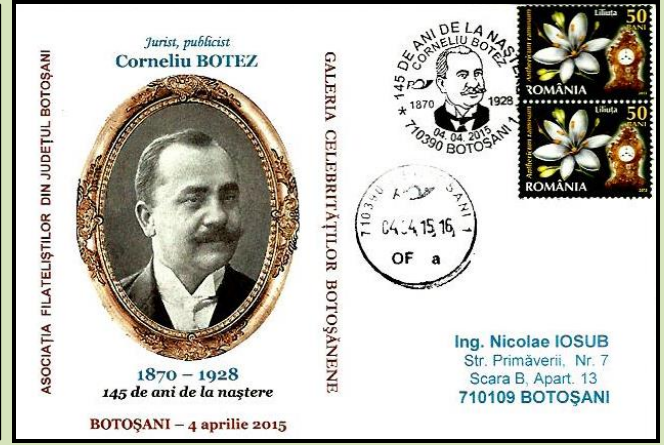
Magistratul Corneliu V. Botez, a fost un intelectual de seamă, care a lucrat pentru un scop nobil, a catalizat energiile pentru realizarea unor evenimente culturale de seamă, pentru cinsirea celui mai important poet român – Mihai Eminescu.

Prin cele realizate de magistratul botoșănean Corneliu Botez, acesta și-a adus o contribuție importantă la cunoașterea și omagierea *Lucaferului poeziei românești*.

**Nicolae Iosub,
august 2024,
Botoșani**

Bibliografie:

1. *Omagiu lui Mihail Eminescu*- Editura Socec București, 1909
2. George Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu*-Editura Junimea Iași, 1977
3. Augustin Z. N. Pop- *Întregiri documentare la biografia lui Eminescu*- Editura Eminescu, București, 1983
5. Gellu Dorian și Emil Iordache- *Pașii Poetului*-Ed. *Timpu* Iași, 2000

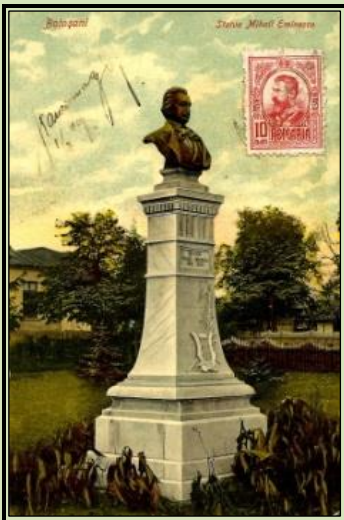
Corneliu Botez și „Omagiu lui Mihail Eminescu” Corneliu V. Botez- plic filatelic special

I.C.P.I. Inaugurarea statuii Eminescu,
Ed.Socec & Co. S.A. București, 1911

C.P.I. Eminescu, Ed., „Galeria de Cadouri” Ad. Maier & D. Stern,
București nr.3163

Bustul M.Eminescu, Botoșani,

Desenul medaliei Eminescu - Aversul și reversul medaliei Eminescu- bronz argintat